

'אמרתי אחכמה' - למצוות פרה אדומה

הרב יעקב מדין

1. גיטין ס', א-ב

דאמר רבי לוי: שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: פרשת כהנים, ופרשת לויים, ופרשת טמאים, ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחרי מות, ופרשת שתויי יין, ופרשת נרות, ופרשת פרה אדומה.

2. רש"י שמות ט"ו, כה

במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת ופרה אדומה ודינין:

3. ספרי במדבר קכ"ג

ונתתם אותה אל אלעזר הכהן - בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא נעשית בסגן. תדע שכן הוא, שהרי אהרן קיים, ואלעזר שורף את הפרה. ונתתם אותה אל אלעזר הכהן - זו נעשית באלעזר, ושאר כל הפרות בכהן גדול, דברי ר' מאיר. ר' יוסי בר' יהודה ור' שמעון ור' אליעזר בן יעקב אומרים: זו נעשית באלעזר, ושאר כל הפרות בין בכהן גדול ובין בכהן הדיוט

זאת חקת התורה, רבי אליעזר אומר נאמר כאן חקה ונאמר להלן חקה מה חקה האמורה להלן בבגדי לבן הכתוב מדבר אף חקה האמורה כאן בבגדי לבן הכתוב מדבר. שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי באילו כלים פרה נעשית אמר להם בבגדי זהב אמרו לו והלא למדתנו רבנו, בבגדי לבן! אמר להם, אם מה שראו עיני ומה ששרתו ידי שכחתי, ק"ו למה שלמדתי. וכל כך למה? כדי לחזק את התלמידים. ויש אומרים: הלל הזקן היה אלא שלא היה יכול לומר מה ששרתו ידי

איסי בן עקיבא אומר אשר אין בה מום למה נאמר הא עד שלא יאמר יש לי בדין ומה מוקדשים שאין נפסלים בשחור ולבן מום פוסל בהם פרה שנפסלת בשחור ובלבן אינו דין שיהיה מום פוסל בה אם זכיתי מן הדין מה ת"ל אשר אין בה מום שהיה בדין לעגלה ערופה שתיפסל במומים ומה מוקדשים שאין מלאכה פוסלת בהם מום פוסל בהם עגלה שמלאכה פוסלת בה אינו דין שיהיה מום פוסל בה ת"ל אשר אין בה מום בה אין מום הא אם יש מום בעגלה הרי זו כשרה. ור' יהודה בן בתירה אומר ומה חטאת העוף שמקריביה טהורים אין מום פוסל בה פרה שמקריביה טמאים אינו דין שלא יהא מום פוסל בה ת"ל אשר אין בה מום בה אין מום הא אם יש בעבודה הרי זו כשרה

4. תנחומא אחרי מות

ויכהן אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם. ר' יצחק אמר בחייו, ור' חייא בר אבא אמר במותו... ועל דעתיה דר' יצחק דאמר בחייו, אירעה טומאה באהרן, ושימש אלעזר, אירעה טומאה באלעזר שימש איתמר.

5. פרה פרק ג' משנה ה

ומי עשאם הראשונה עשה משה והשניה עשה עזרא וחמש מעזרא ואילך דברי רבי מאיר וחכמים אומרים: שבע מעזרא ואילך ומי עשאן שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתיים שתיים אליהו עיני בן הקוף וחנמאל המצרי וישמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת:

6. פרה פרק ד' משנה א

פרת חטאת ששחטה שלא לשמה קבל והזה שלא לשמה... פסול. רבי אליעזר מכשיר. ושלא רחוך ידיים ורגלים פסולה. רבי אליעזר מכשיר
ושלא בכהן גדול פסולה ורבי יהודה מכשיר... ובכלי לבן היתה נעשית:

7. ספרי זוטא י"ט

אמר לו ר' יונתן בן המשולם: ומה תלמוד לומר '(ונתתם אותה) אל אלעזר'? אמר לו רבי חנינא... ומה תלמוד לומר 'הכהן'? המכהן בבגדים. אמרו: פעם אחת שאלו את הלל, באיזו לבוש הפרה נשרפת? אמר להם:

ימי עיון בתנ"ך תשפ"א

בגדול (=בגדי זהב). אמרו לו: אינה נשרפת אלא בלבן. אמר להם אני ראיתי את יהושע בן פרחיה ששרפה בגדול. אמרו לו: אנו ראינו ששרפה בלבן. אמר ליה: אתה אומר משמו ואני אומר משמו. מי יוכיח? אמר ליה: לך לתורה. מי שרף פרה ראשונה? אמר ליה: אלעזר. אמר לו: וכי לובש אלעזר בגדי גדול (זהב) בימי אביו? אמר לו: אל תבזו שכחה לאדם. שאם מה שראו עיני שכתתי, מה ששמעו אזני לא אשכח. מה תלמוד לומר: 'הכהן'? שהוא מכהן בבגדים (בבגדי זהב):

8. יומא ב', א

שבעת ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהדרין...
תנן התם: שבעת ימים קודם שריפת הפרה היו מפרישין כהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הבירה צפונה מזרחה... מנא הני מילי? ... אמר רבי יוחנן: אמר קרא: 'כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשת לכפר עליכם'. לעשת - אלו מעשי פרה, לכפר - אלו מעשי יום הכפורים. בשלמא כוליה קרא בפרה לא מתוקם - לכפר כתיב, ופרה לאו בת כפרה היא.

9. במדבר רבה י"ט, ג

רבי יצחק פתח כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני... אמר שלמה על כל אלה עמדתי ופרשה של פרה אדומה חקרת וישאלתי ופשפשתי אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

10. פסיקתא דרב כהנא ד'

ותנינן תמן כל העסוקין בפרה מתחילה ועד סוף מטמאין בבגדים, היא עצמה מטהרת טמאים. אלא אמר הקב"ה חוקה חקתי וגזרה גזרתי ואין את רשאי לעבור על גזירתי.

11. עבודה זרה כ"ג, ב

ש"מ דפרה קדשי מזבח היא, דאי קדשי בדק הבית, מי מיפסלא בה רביעה! שאני פרה, דחטאת קרייה רחמנא.

12. משנה נגעים ב', א

רבי ישמעאל אומר: בני ישראל אני כפרתן, הרי הן כאשכורע. לא שחורים ולא לבנים אלא בינוניים.

13. תנחומא חוקת כ"ד

ר' אחא בשם ר' יוסי בר חנינא אמר בשעה שעלה משה לרקיע, שמע קולו של הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בפרשת פרה, ואומר הלכה בשם אומרה, ר' אליעזר אומר עגלה בת שנתה ופרה בת שתיים, אמר משה רבש"ע והלא העליונים והתחתונים שלך הם, ואתה אומר הלכה משמו של בשר ודם, א"ל צדיק אחד עתיד לעמוד בעולמי, ועתיד לפתוח בפרשת פרה תחלה, ר' אליעזר אומר עגלה בת שנתה, ופרה בת שתיים, אמר לפניו רבש"ע יהי רצון שיהא מחלציי, א"ל חייך שהוא מחלצייך, שנאמר ושם האחד אליעזר, שם אותו המיוחד אליעזר.

14. בבא מציעא נ"ט, א-ב

תנן התם: חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא, רבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. וזה הוא תנור של עכנאי. מאי עכנאי? - אמר רב יהודה אמר שמואל: שהקיפו דברים כעכנא זו, וטמאוהו. תנא: באותו היום השיב רבי אליעזר כל תשובות שבעולם ולא קיבלו הימנו. אמר להם: אם הלכה כמותי - חרוב זה יוכיח. נעקר חרוב ממקומו מאה אמה, ואמרי לה: ארבע מאות אמה. אמרו לו: אין מביאין ראיה מן החרוב. חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - אמת המים יוכיחו. חזרו אמת המים לאחוריהם. אמרו לו: אין מביאין ראיה מאמת המים... חזר ואמר להם: אם הלכה כמותי - מן השמים יוכיחו. יצאתה בת קול ואמרה: מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום! עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: לא בשמים היא... אמרו: אותו היום הביאו כל טהרות שטיהר רבי אליעזר ושרפום באש, ונמנו עליו וברכוהו. ואמרו: מי ילך ויודיעו? - אמר להם רבי עקיבא: אני אלך, שמא ילך אדם שאינו הגון ויודיעו, ונמצא מחריב את כל העולם כולו. מה עשה רבי עקיבא? לבש שחורים, ונתעטף שחורים, וישב לפניו בריחוק ארבע אמות. - אמר לו רבי אליעזר: עקיבא, מה יום מיומים? - אמר לו: רבי, כמדומה לי שחברים בדילים ממך. - אף הוא קרע בגדיו וחלץ מנעליו,

ימי עיון בתנ"ך תשפ"א

ונשמט וישב על גבי קרקע. זלגו עיניו דמעות, לקה העולם שלישי בזיתים, ושליש בחטים, ושליש בשעורים. ויש אומרים: אף בצק שבידי אשה טפח. תנא: אך גדול היה באותו היום, שבכל מקום שנתן בו עיניו רבי אליעזר נשרף.

15. סנהדרין פרק י' משנה ג

דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא ואין עומדין בדין שנאמר במדבר הזה יתמו ושם ימותו דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר עליהם הוא אומר אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח. עדת קרח אינה עתידה לעלות שנאמר ותכס עליהם הארץ בעולם הזה ויאבדו מתוך הקהל לעולם הבא דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר עליהם הוא אומר ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל עשרת השבטים אינן עתידין לחזור שנאמר וישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה מה היום הזה הולך ואינו חוזר אף הם הולכים ואינם חוזרים דברי רבי עקיבא רבי אליעזר אומר מה היום מאפיל ומאיר אף עשרת השבטים שאפל להן כך עתיד להאיר להן